

זה לא היה יכול לקרות כאן

זהו ניסיון לתאר בצורה דימויונית, מה היה קורה, איזו היתה פרשת ווטרגייט מתחוללת בישראל, בתקופת ממשלת גולדה, למשל. הרעיון לשחזר מכשירי האזנה בישיבת שער המים בירושלים, שם מתכנסת מועצת גדולי התורה, ושם נמצאים משרדי מטה הבחירות של אגודת ישראל, לא היה אלא חלק מתוכנית נרחבת, שנועדה להבטיח מחדש את בחירתה של גולדה מאיר כראש הממשלה. במסגרת תוכנית זו הוטמנו מכשירי האזנה בכל מסות הבחירות של כל המפלגות היריבות למפלגת העבודה. אולם התקלה אירעה דווקא בישיבת שער המים. הגורל העיוור זימן את סעדיה בדיח, השומר התימני של הישיבה, דווקא בשעה 2 לפנות בוקר, בעת שהבחין כי דלת הישיבה פרוצה. הוא הזעיק מייד את המיטשרה, שעצרה בבנין חמישה אנשים, אשר עסקו בהחלפת הסוללות במכשירי ההאזנה הרגישים. בפני השוטרים שעצרו אותם, הם הציגו את עצמם כשרב"ם, שבאו לתקן את הצנרת. * שרהמיטשרה שלמה הילל מזעיק בשעת בוקר מוקדמת את מפכ"ל המיטשרה בטלפון: „השתגעו? לעצור פעלים בשעת עבודתם. מחר תהיה שבתה כללית של כל עובדי השירותים. לשחרר אותם מיד.“

* מסתבר כי שומר מיטש בשם סימון אזולאי הספיק לחקור את אחד העצורים שנעצרו בישיבת שער המים. כנפס הרשימות שלו הוא מוצא את מיספר הטלפון של אלי מזרחי, מנהל לישיבתה של ראשי הממשלה. הוא יוצא לחקור את אלי מזרחי ועוצר אותו לחקירה, עוד לפני שמתקבלת ההוראה משרהמיטשרה. למחרת פוטר השומר.

* השוטרים המפוסר שולח מכתב למערכות העיתונים, הוא מפרט בו מה אירע כליל הפריצה בישיבת שער המים ואת הקשר שגילה בין „השרב"ב" לבין לישיבת ראש הממשלה. הוא מעלה חשד כי שירות בטחוני מסויים פעל כאן בשליחות מטה הבחירות של המערך. במערכות העיתונים נזרק מיכתבו של השומר אזולאי לסל.

* העולם הזה מפרסם כתבה סנסציונית הנושאת את הכותרת: „שערוריית שער המים“. בכתבה מופיעים גילויים מרעישים. מלויים בעדויות וצילומים, המכחישים כי „השרב"ב"ב" אינם אלא עובדי מדינה, חלקם עובדי מערכת הביטחון, וכי התוכנית להטמנת מכשירי ההאזנה בישיבת שער המים תוכננה במשרדי מטה הבחירות של המערך באישורם של שרהביטחון משה דיין ושרהאוצר פינחס ספיר, שהקציב את הכספים הדרושים למיבצע. למרות הגילויים וההאשמות המפורשות לא באה כל תגובה רשמית. אף עתון אינו מפרסם דבר על פירסומי העולם הזה. בתשובה לשאלה בנידון משיבה ראש הממשלה גולדה מאיר: „מעולם לא קראתי מה שנכתב בעתון זה ואין לי כוונה לקרוא מה שכתוב בו גם עכשיו.“

* חברי הכנסת השביעית, אורי אבנרי, מגיש שאילתות לראשי הממשלה, שרהביטחון ושרהאוצר, בעקבות גילויי העושה הזה על פרשת שער המים. ראשי הממשלה משיבה כעבור שיעור חודשי בכנסת: „כתקן של מישרד ראשי הממשלה לא נכללו מעולם שרברבים.“ שרהביטחון משיב על השאילתה שהוגשה לו: „א. — לא. ב. — לא. ג. — אין לי מה להוסיף על מה שאמרת בתשובה לסעיף א.“ שרי האוצר אינו משיב כלל על השאילתה.

* חלונה מפורטת על הפרשה נמסרת ליועץ המיטשטי לממשלה. היא כוללת עדויות של מעורבים בפרשה, הסוענים מפורש כי תוכנית הטמנת מכשירי ההאזנה תוכננה בידי ראשי הממשלה. כעבור חודשיים מפרסם היועץ המיטשטי את הדעה בה נאמר: „המיטשרה בדקה את פרטי התלונה ולא מצאה בה כל עבירה על החוק או חריגה מסמכות. אי לואת החליטה המיטשרה לסגור את התיק מחוסר ענין ציבורי.“

* השומר אזולאי מועמד לדין על „גילוי סודות המדינה שנודעו לו בתוקף תפקידו כעובד מדינה.“ הוא מורשע בעבירה על תקנון שירות המדינה. במהלך מיטשפט מגלה השומר אזולאי כי נודע לו שכמה יועצים בכירים של ראש הממשלה, שרהביטחון ושרהאוצר עומדים מאחורי פרשת הפריצה לשער המים. אזולאי נידון לשנתיים מאסר.

* סיעות האופוזיציה בכנסת מבקשות בההרות משרי הממשלה לגבי ההאשמות של משה ארליכמן ויעקב הלוצמן, יועצי של שרהאוצר, בפרשה. שרהאוצר משיב בראיון בטלוויזיה: „מעולם לא שמעתי את השם ארליכמן.“ הוא אומר, „השם הלוצמן זכור לי מאיזה מקום. נדמה לי שהוא אחד התורמים הגדולים למגביה.“ כאשר מצגי בסניף המראיין תמונה בה נראה השר ספיר בלישכנו בחברת יועצי ויעקב הלוצמן, מגיב ספיר: „יכול להיות שזה הלוצמן בתמונה, אבל השני זה בטח לא אני.“

* סיעות האופוזיציה בכנסת תובעות מינוי ועדת חקירה לחקירת האשמותיו של השומר אזולאי. בדיון המדיני בכנסת טוענת שר הממשלה גולדה מאיר: „אני מזועזעת מההאשמות הפרטיות המבוזות להרפות את ידי הממשלה המושטות לשלום.“ שרהביטחון מודיע לכנסת על מתחיות בנפול המצרי. כל ההצעות לסגר היום בנושא שער המים מוסרות. במקומן נכנסת בגורל הכנסת סוריה.

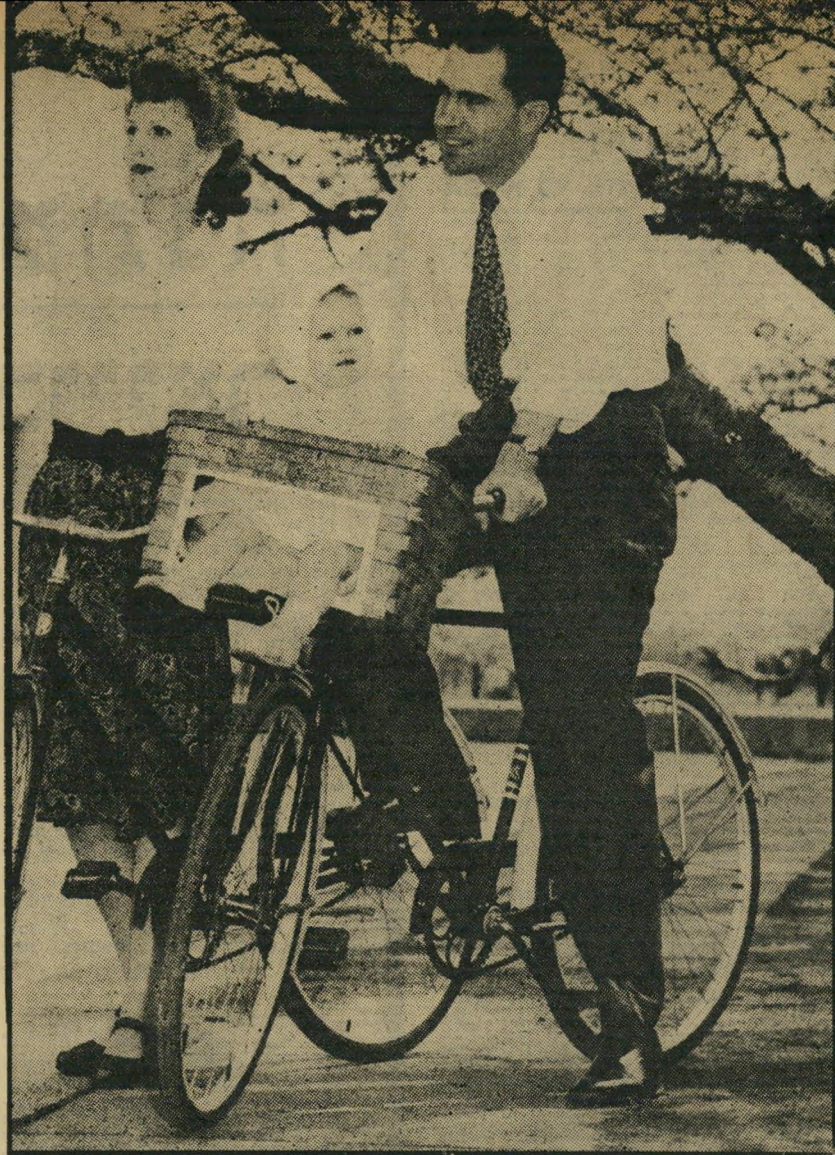
* גילוי חודשי נוסף: עובד מטה הבחירות של המערך, שלא קיבל את התשלומים המגיעים לו, מגלה כי כל פרטי תוכנית הטמנת מכשירי ההאזנה במשרדי המפלגות היריבות וכן הדיונים שהתקיימו בממשלה על טיטשטוז חלקם של שירותי הביטחון תוברשה. הקלטות על סטיי הקלטה. סיעות האופוזיציה תובעות לפרסם את תוכן ההקלטות. שרהביטחון מופיע בטלוויזיה ומוטר: „לא היו שום הקלטות. אין רשמיס קול בישיבות הממשלה. יש רק פטיפון. אפילו אם היו הקלטות הן חסויות מטעמים ביטחוניים. האויב בשער.“ האופוזיציה מסכימה להסיר את ההצעות מסדר היום.

* נודע כי משרד האוצר העניק לבנק אגודת ישראל רישון לפתיחת סניף בנק נוסף. ללא כל קשר עם זה מפרסמים מנהיגי אגודת ישראל באותו שבוע בהודעה לעיתונות: „השרב"ב"ב" הוזמנו לישיבת שער המים על ידי מועצת גדולי התורה. בי חקירה הסתבר כי השומר סעדיה בדיח הוא עיוור וחורש. הוא נשלח לגימלאות.“

* למרות ההכחשות נוסה דעת הקהל בישראל יותר ויותר להאמין בגילויי פושט שער המים. במכתבים לעיתונים טוענים אזרחים כי הממשלה מחפה על מעשה שחיתות מובהק וכי על האחראים לכך לתת את הדין. חברים מסיעת המערך תובעים דיון פנימי סגור במרכז המפלגה על הפרשה. כמה מהם מבטיחים לתמוך באופוזיציה כאשר תוגש שוב הצעה לסדר היום בנושא זה. יו"ר הקואליציה, משה ברעס, מזהיר כי הצבעה כזאת תיפגע בשלימות המפלגה וכי כל החיכים חייבים במיטשטעט סיעתית. בהצבעה בכנסת תומכים כל אנשי המערך בהצעה להוריד את הנושא מסדר היום.

* למרות זאת, בעקבות לחץ דעת הקהל, מליטה הממשלה למנות ועדת חקירה ממלכתית לחקר הפרשה. כעבור שישה חודשים מפרסמת הוועדה את מימצאי ד"ח הבניים שלה: „אנו מאמינים לגירסתו של שרהביטחון כי הורה לשרוף את סרטי ההקלטה הנוגעים לפרשה כדי למנוע הצטברות חומר מיותר במחסני הארכיון... לא מצאנו כל סיפף המצביע על אחריות מיניסטריאלית של שרי הממשלה למעשה של עובדי המדינה... אנו נוטים להאמין לטענת שרהאוצר כי האחריות לפרשה מוטלת על קצין המיטשרה שעצר את השרב"ב"ב" בישיבת שער המים. איננו רואים אפשרות כי הוא יוכל להמשיך בתפקידו במיטשרה המיטשרה.“

* תמורת הסכמת המערך לשינוי חלוקת עודפי הקולות בבחירות, הסכימה מפלגת האופוזיציה הראשית, שלא להכיר את פרשת שער המים במערכת הבחירות. בבחירות הסתיימו בניצחון המערך. גולדה נבחרה שוב כראש ממשלה. שרהביטחון הודיע כי „בהתחשב בנימוקי מצפון ודת“ משוחררים כל התלמידים הרשומים בישיבת שער המים משירות צבאי.

הפוליטיקאי
עם היבחרו לקונגרס בשנת 1947, הצטלם ריצ'ארד עם אשתו פאט ובתו בת השנה טרישה, בווינגטון. למרות שהשתייך לכת הקווייקרים הפאציפיסטים, התגייס במלחמה לחיל הים והיה רב־חובב.

העולם הערבי, אשר דאלס, ברוב אינולות, הצדקנית, דחף אותו לזרועות הסובייטים. הוא תיקן את שגיאות רוובלט וטרומן בסין, ואת המישיגים של חצי תריסר נשיאים כלפי ברית המועצות.

האם כל זה אינו שקול כנגד כמה פריצות, הדחה לעדויות־שקר, טכסיס־מירמה, קבלת שוחד, גניבות ממס־הכנסה ושוד קופת המדינה לטובת רכושו הפרטי?

החינוך הישירי אומר: כן. תכונה עמוקה יותר אומרת — לא. אין גוף יכול לשגשג, כשבתוך קרבו מתפשט הסרטן. מעצמה כבירה אינה יכולה ליהנות מהישיגה המדיניים, החובקים את כדור־הארץ, אלא הריקבון פושט בריקמתה המדינית והחברתית. הריקבון והשחיתות מוטטו אימפריות רבות יותר בתולדות האנוש שות מאשר המלחמות.

מכל האימפריות הגדולות שידע העולם, הקהיליה האמריקאית היא, אולי, הפחות מאוזנת בנפשה. היא מסוגלת להתפשל בביצה של ציניות, ללקות בהתקפות של היסטוריה, לרוץ אמוק באורגיה של אלימות.

אולם בכל פעם, עד כה, חזרה אהיה שפיות־הרעת. איזה כוח נסתר עולה ממעמקי נפש ומושיעה ברגע האחרון ממש, כמו פלוגת חייל־הפרשים המופיעה מתוך ענן האבק בפרטי המערב הפרוע, או חייל הנחיתה בפרט מילחמה.

הסיט של ווטרגייט נמשך ונמשך. העם האמריקאי התבוסס בוהמה, בסקרנות כמעט־חולנית. שעות על גבי שעות ישבו מיליונים רתוקים מול ממשירי הטלוויזיה, כאשר תחתלוכה העגומה של ארליכמן והולדמן, מיטשל דיין, עוברת על פני המסך. נדמה היה שהם נהנים מחשיפת מעורמה של החבורה, שהם עצמם העלו אותה מעלה מעלה, ביודעם בסתר ליבם שוהי כנוסיה משוללת מוסר.

A BORN LOSER

ארי שוירר המסך הסופי על המחזה, תישאר תעלומה אחת ללא פיתרון. היא תעסיק סופרים ופסיכולוגים במשך שנים רבות.

מדוע עשה זאת? מדוע לא נטש את מעשי הנוכלות כששוב לא יכלו להביא לו כל תועלת? וכאשר נתפס בקלקלתו, מדוע לא שרף את סרטי־ההקלטה, שגרמו לאבדו? הרי לאיש כמוהו בוודאי לא היתה השמדת הראיות גורמת לנקיטת־מצפון!

מכל התשובות שהושמעו השבוע, נראית לי ביותר זו של שונאי ניקסון ותיק, שקבע בפשטות: הוא מפסידן מזידה.

ואכן, הכישלונות רדפו אחרי איש מזור זה במשך כל חייו, ולא פעם נראה כאילו הוא יוצא מגדרו כדי להלץ את הכישלון מורועות הניצחון. בגלל פרשת־שחיתות קטנה, כמעט איבד את המועמדות לתפקיד סגן־הנשיא. לאחר מכן הפסיד את הנשי את במאבק נגד קנדי, בגלל מישיגה טאקטי, אחרי שכבר היה נראה שהוא עומד לנצח. הוא הפסיד במערכת־הבחירות לתפקיד מושל קליפורניה, תוך השמעת גידופים כלפי העיתונאים ושקיעה באורגיה של רחמים־על־עצמו.

והנה, כאשר כבר הגיע אל פיסגת הסיסגות, כאשר בחירתו חשניה והאחרונה היתה מובטחת, כאשר הישיגו המדיניים קבעו לו מקום־כבוד בין הנשיאים המצטיינים של ארצו — כאילו יצא במירדף אחרי הכישלון, עשה מישיגה אחרי מישיגה, ומבטח לעצמו קבורת־חמור פוליטית.

מדוע? האם פעל כאן יצר נסתר של הרס־עצמי? האם כוחות בלתי־מודעים, בנבכי נפשו, שאפו אל האבדון?

האם שותל הטבע מנגנון של השמדה־עצמית בתוך נפש פגומה כזאת, למען לא תוכל להזיק יותר מדי?